

DOKID:

19208

KOMMUNSTYRELSEN

RIII

ANK TILL NORRMALMS
STADSDELSFÖRVALTNING

2008 -01- 10

Dnr

006-21/2008

DNR: 303-5252/2007

DATUM: 2008-01-09

Remitteringsmapp

Ärende: Minskade utsläpp av växthusgaser i Stockholms stad år 2015

Inkom till KF/KS kansli den

Behandling i övrigt:

För yttrande senast: 19 mars 2008

Stadsdelsnämnderna

Skarpnäck SdN
Spånga-Tensta SdN
Södermalms SdN
Hässelby-Vällingby SdN
Norrmalms SdN
Farsta SdN
Enskede-Årsta-Vantör SdN
Östermalms SdN

Rinkeby-Kista SdN
Älvsjö SdN
Skärholmens SdN

Facknämnderna

Exploateringsnämnden
Fastighetsnämnden
Idrottsnämnden
Kyrkogårdsnämnden
Trafik- och renhållningsnämnden
Socialtjänstnämnden
Stadsbyggnadsnämnden
Utbildningsnämnden

Brand- och räddningsnämnden

Övriga

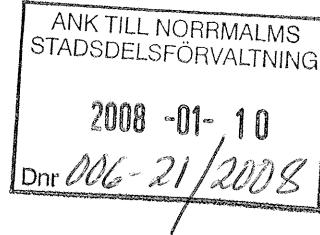
Stockholm Business Region
Stockholm Stadshus AB
Stockholm Hamnar AB
Stockholm Vatten AB
SISAB
AB Familjebostäder
AB Stockholmshem
Stockholms stads Parkering
AB
Svenska Bostäder AB
KS Handikappråd
Stokab

1 NÄMND

14/2

KOMMUNSTYRELSEN
RIII

DNR: 303-5252/2007
DATUM: 2008-01-09

Till berörd remissinstans

ANGÅENDE REMISSEN OM MINSKADE UTSLÄPP AV VÄXTHUSGASER I STOCKHOLMS STAD ÅR 2015

Detta gäller remissvar på "Minskade utsläpp av växthusgaser i Stockholms stad år 2015"

Dnr: 303-5252/2007

Remisstiden sträcker sig till den 19 mars 2008, vilket vi ber er respektera. Om det av några skäl inte är möjligt för er att inkomma med svar inom utsatt tid måste en kontakt tas med den för ärendet ansvariga personen på roteln.

Ansvarig handläggare/borgarrådssekreterare på RIII är Karin Lundberg, tfn 08-508 29 966.

- Remissvar ska skickas, endast i digital form (word/excel), till RIII (*RIII-remissvar, GroupWise*). Ange KS:s diarienummer som namn på ärenderubrik. Ex: KS 314-331-2004
- Remissvaren ska även skickas till KF/KS kansli i pappersform.

Adresserna är följande:

Rotelns e-post: RIII-remissvar (GroupWise) eller
RIII-remissvar@stadshuset.stockholm.se

KF/KS kansli, Stadshuset, 105 35 STOCKHOLM

Med vänliga hälsningar

Erika Falck
RIII

MILJÖ- OCH HÄLSOSKYDDSNÄMNDEN

UTDRAG

SID 1 (3)

SAMMANTRÄDE 2007-12-10

STOCKHOLMS STAD	
Kommunstyrelsen	
KF/KS Kansli	
Ink.	2007 -12- 2 0
Dnr:	303 - 5252 / 2007
Fäll:	R III

§ 14

Minskade utsläpp av växthusgaser i Stockholms stad år 2015

Dnr 2007-002334-213

Beslut

Miljö- och hälsoskyddsnämnden beslöt att
föreslå Kommunfullmäktige besluta:

1. Att godkänna redovisningen om förutsättningarna att ytterligare reducera koldioxidutsläppen i Stockholms stad.
2. Att anta målet för växthusgasutsläpp för år 2015 till 3,0 ton CO₂e per invånare.
3. Att uppdra åt Miljö- och hälsoskyddsnämnden att årligen följa upp och årligen rapportera hur klimatarbetet fortgår.
4. Att uppdra åt Miljö- och hälsoskyddsnämnden att ansvara för information om klimatarbetet i Stockholm

Ärendet

Förvaltningens förslag till yttrande framgick av tjänsteutlåtande den 30 oktober 2007.

Yrkanden

Ordföranden Ulla Hamilton (m) med instämmande av Karin Karlsbro (fp) yrkade enligt förvaltningens förslag att miljö- och hälsoskyddsnämnden skulle besluta att föreslå Kommunfullmäktige besluta:

1. Att godkänna redovisningen om förutsättningarna att ytterligare reducera koldioxidutsläppen i Stockholms stad.
2. Att anta målet för växthusgasutsläpp för år 2015 till 3,0 ton CO₂e per invånare.
3. Att uppdra åt Miljö- och hälsoskyddsnämnden att årligen följa upp och årligen rapportera hur klimatarbetet fortgår.
4. Att uppdra åt Miljö- och hälsoskyddsnämnden att ansvara för information om klimatarbetet i Stockholm.

Vice ordföranden Åsa Romson (mp) ledamöterna Eva Louise Erlandsson Slorach (s) och Stellan Hamrin(v) yrkade att miljö- och hälsoskyddsnämnden skulle besluta att

1. återremittera ärendet
2. uppdra åt förvaltningen att redovisa ytterligare minst ett scenario på 2,0 ton Co₂ ekv/capita per år.

Propositionsordning

Ordföranden tog först upp yrkandet om återremiss. Vid framställda propositioner på bifall till eller avslag på detta yrkande beslöt nämnden utan omröstning avslå detsamma. Ordföranden tog sedan upp övriga yrkanden.

Beslut

Efter framställda propositioner enligt dessa yrkanden beslöt miljö- och hälsoskyddsnämnden utan omröstning bifalla ordförande Ulla Hamiltons yrkande.

Reservationer

Vice ordföranden Åsa Romson (mp), ledamöterna Eva Louise Erlandsson Slorach (s), Malte Sigemalm (s), Ulla Jöhnk (s), Godfrey Etyang (s) och Stellan Hamrin (v) med hänvisning till sitt yrkande.

Särskilt uttalande

Vice ordförande Åsa Romson (mp) och ledamoten Stellan Hamrin (v)

”Utredningen visar på stora potentialer att minska koldioxidutsläppen i Stockholm. Med den ökande kunskapen och medvetenheten om att utsläppen globalt måste minskas både snabbare och kraftigare än tidigare är målsättningen om 3,0 ton/capita och år till 2015 inte tillräckligt.

För att fortsätta vara i framkanten i klimatarbetet måste Stockholms nya klimatmål vara både offensivare och ha en fastare uppföljning än vad svaret på miljöborgarrådets skrivelse anger. Miljöpartiet menar att Stockholm ska vara fossilfritt till 2030 och inte vänta till 2050 som är det gamla beslutet i fullmäktige. Redan detta gör att målet måste skärpas, men också det faktum att lägre nivåer är svårare att minska gör att minskningen bör ske med högre takt i början. Vi menar att fler ’källor’ bör räknas för att effektiva åtgärder bättre ska kunna genomföras, t ex bör konsumtionen av varor räknas med liksom transporter som stockholmarna gör utanför kommunen och även med flyg. Slutsatsen från Växthusgasprogrammet pekade på att detta borde göras.

Det är inte tillfredsställande om fullmäktige nu föreslås fastställa ett mål där uppfyllelsen hänger på att ett stort antal åtgärder genomförs på i stort sett samtliga nämnder och styrelser, men där uppföljningen enbart bygger på att miljönämnden årligen rapporterar om den totala utsläppsnivån minskar. Delmål bör även sättas före 2015 för att stärka uppföljningen.”

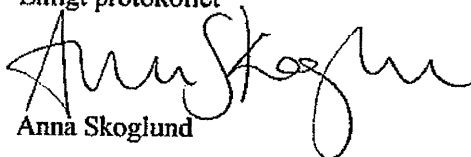
Ledamöterna Eva Louise Erlandsson Slorach (s), Malte Sigemalm (s), Ulla Jöhnk (s) och Godfrey Etyang (s).

"Vi vet att åtgärderna sannolikt blir både svårare och kostsammare ju lägre nivå vi har vid utgångsläget. Därför bör också målsättningarna för minskningsarbetet ha en avtagande kurva och hastigheten bör alltså vara högre i början av scenariot.

Målsättningar är en nödvändig utgångspunkt för arbetet med att analysera och utvärdera tänkbara åtgärder, men de bör vara så öppna som möjligt i den första fasen och därför borde fler scenarier ha ingått i arbetet. Förslagsvis ett alternativ om 2,0. Det hade varit bra att ha en tydligare bild av vilken typ av åtgärder som krävs för olika scenarier för att på så sätt kunna bilda sig en uppfattning av vad som var den lämpligaste nivån.

Nu har, i en slags "feedback", kommunstyrelsens och kommunfullmäktiges föredragande bestämt utgångspunkten för nämndens arbete, vilket i sig är olyckligt. Det hade varit intressant att se vad en mer förutsättningslös utredning hade kommit fram till. Att man nu ligger 100 000 ton under vad man tror ändå skulle vara en rimlig utveckling gör att det är rimligt att anta att ett ambitiösare mål hade kunnat formuleras."

Enligt protokollet

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Anna Skoglund".

Anna Skoglund

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Rättelse till
TJÄNSTEUTLÅTANDE
DNR: 2007-002334-213
MHN 20 nov 2007 p 15

SID 1 (1)
2007-12-05

MHN 10 dec 2007 p 13

Björn Sigurdson
Telefon 08-508 28 129, 076-122 81 29
bjorn.sigurdson@miljo.stockholm.se

Till Miljö- och hälsoskyddsnämnden

MINSKADE UTSLÄPP AV VÄXTHUSGASER I STOCKHOLMS STAD ÅR 2015

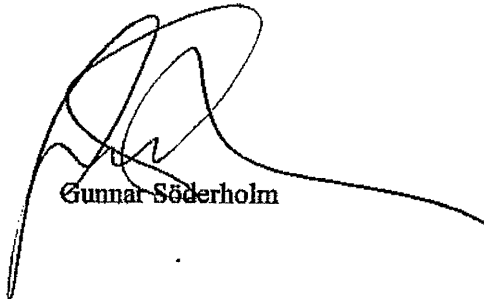
Rättelse

Vid nämndsammanträdet den 20 november 2007 delades ett rättelseblad ut för bilaga 3 "Rapport: Minskade utsläpp av växthusgaser i Stockholms stad år 2015". Följdändringar i tjänsteutlåtandet hann förvaltningen inte göra. Följdändringarna presenteras här. Det avser andra stycket på sidan fem under rubriken "3,5 eller 3,0 ton växthusgaser per stockholmare år 2015?". Förändringarna får ingen betydelse för slutsatser eller annat, utan dessa kvarstår oförändrade.

Nytt stycke två på sidan fem:

Det finns en stor potential att energieffektivisera och minska utsläppen av växthusgaser i Stockholm. I rapporten redovisas främst de mest kostnadseffektiva och mest realistiska förslagen för att nå målnivå 3,0 ton CO₂e per person år 2015. Sammantaget föreslås 23 åtgärds paket med åtgärder för Stockholm i stort som minskar utsläppen med 127 tusen ton CO₂e, och för stadens förvaltningar och bolag med 104 tusen ton CO₂e. I stadens egen verksamhet är det avtal om miljömärkt el (56 tusen ton), energieffektivisering i stadens fastighetsbestånd (21 tusen ton), samt avveckling av kvarvarande egna pannor för uppvärmning med olja och stadsgas (23 tusen ton) som ger störst CO₂e-reduktion. Effektivare tjänsteresor och 100 % miljöbilar ger cirka 3 tusen ton. I Stockholm, utanför stadens organisation, är det främst effektivisering av värme och el i lokaler och industri (45 tusen ton), effektivare resor och transporter (38 tusen ton), förnybart i transporter (25 tusen ton) och upphandlingskrav för arbetsmaskiner (20 tusen ton) som ger CO₂e reduktion.

Slut

Gunnar Söderholm

Gustaf Landahl

Charlotta Hedvik
Telefon 08-508 28 941, 076-122 89 41
charlotta.hedvik@miljo.stockholm.se

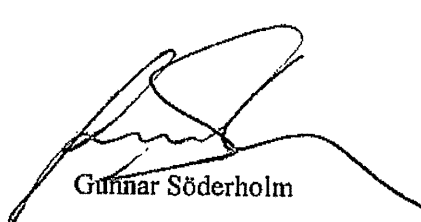
Till Miljö- och hälsoskyddsnämnden

MINSKADE UTSLÄPP AV VÄXTHUSGASER I STOCKHOLMS STAD ÅR 2015

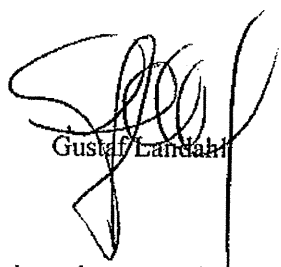
Förslag till beslut

Föreslå Kommunfullmäktige besluta:

- 1 Att godkänna redovisningen om förutsättningarna att ytterligare reducera koldioxidutsläppen i Stockholms stad.
- 2 Att anta målet för växthusgasutsläpp för år 2015 till 3,0 ton CO₂e per invånare.
- 3 Att uppdra åt Miljö- och hälsoskyddsnämnden att årligen följa upp och årligen rapportera hur klimatarbetet fortgår.
- 4 Att uppdra åt Miljö- och hälsoskyddsnämnden att ansvara för information om klimatarbetet i Stockholm.

Gunnar Söderholm

Gustaf Landahl

Sammanfattning

Miljöförvaltningen har 2007-03-22 fått i uppdrag att undersöka vad som skulle krävas för att reducera koldioxidutsläppen till 3,5 respektive 3,0 ton per invånare i kommunen till 2015. Uppdraget omfattar även att ge förslag till kostnadseffektiva åtgärder för att åstadkomma detta; att i samverkan med stadens förvaltningar och bolag ge förslag på åtgärder och investeringar för att åstadkomma effektiviseringar i den egna verksamheten samt att undersöka formerna för hur incitament kan skapas för den enskilde hyresgästen att minska sin energianvändning.

Miljöförvaltningen har med hjälp av KTH redovisat ett referensscenario om växthusgasutsläppen i Stockholm till 2015. I den framgår att med nuvarande styrmedel och utveckling beräknas utsläppen år 2015 uppgå till drygt 3,1 ton CO₂e/person. Parallellt

med detta arbete har Miljöförvaltningen stöttat stadens förvaltningar och bolag med hjälp av egen personal bl.a. från energicentrum samt konsulter för att identifiera möjliga energieffektiviseringar i stadens egna verksamheter. Miljöförvaltningen har sedan utifrån bolagens och förvaltningarnas redovisningar uppskattat stadens potential för att energieffektivisera och minska utsläppen av växthusgaser. Det finns en stor potential att energieffektivisera och minska utsläppen av växthusgaser i Stockholm. Redovisningen omfattar främst de mest kostnadseffektiva och mest realistiska förslagen för att nå målnivå 3,0 ton CO₂e per person år 2015. Förvaltningen bedömer det som möjligt att nå målet 3,0 ton CO₂e per person år 2015.

Klimatarbetet kommer inom överskådlig tid att vara det kanske viktigaste miljöprojektet i Stockholm. Förvaltningen föreslår därför att utvecklingen såväl inom stadens egna förvaltningar och bolag, som stockholmarnas allmänna minskning av växthusgasutsläppen, rapporteras årligen till kommunfullmäktige och att Miljö- och hälsoskyddsnämnden får ansvaret för att svara denna rapportering.

Förvaltningen föreslår också att Kommunfullmäktige ger Miljö- och hälsoskyddsnämnden uppdrag att svara för informationen till stockholmarna om klimatarbetet. Det kan ske inom ramen för projektet "Klimatneutrala stockholmare" för vilket förvaltningen beviljats Klimp-medel av Naturvårdsverket.

Bakgrund

Uppdraget

Stockholm har sedan 1996 arbetat aktivt och målstyrt för att minska utsläppen av växthusgaser och genomfört två handlingsprogram mot växthusgaser (1995-2000 samt 2000-2005). Staden är ett nationellt och internationellt föredöme vad gäller arbetet med att minska utsläppen av växthusgaser på lokal nivå.

År 2005 låg utsläppen av växthusgaser i Stockholm på cirka 4,0 ton koldioxidekvivalenter per person och år. Mot bl.a. denna bakgrund fick Miljöförvaltningen i uppdrag vid MHN 2007-03-22 att:

- Undersöka vad det skulle krävas för att reducera koldioxidutsläppen till 3 respektive 3,5 ton per invånare i kommunen till 2015.
- Ge förslag på kostnadseffektiva åtgärder för att åstadkomma detta.
- I samverkan med stadens alla förvaltningar och bolag ge förslag på åtgärder och investeringar för att åstadkomma energieffektiviseringar i den egna verksamheten och sedan rapportera detta till Miljöförvaltningen för sammanställning.
- Tillsammans med bostadsbolagen undersöka formerna för hur incitament kan skapas för den enskilde hyresgästen att minska sin energiförbrukning.
- Återkomma till nämnden i november med ett ärende som redovisar möjligheter och konsekvenser av att nå målet 3,0 respektive 3,5 ton utsläpp

koldioxidekvivalenter per person i Stockholm, samt att ange potentiella externa finansieringar för detta exempelvis genom KLIMP.

Miljöförvaltningen har valt att börja med att ställa upp ett referensscenario med hjälp av KTH för att belysa vilka utsläpp av växthusgaser som kan förväntas år 2015 med nuvarande styrmedel och utveckling. Resultatet av detta redovisas i bilaga 2, "Referensscenario för utsläpp av växthusgaser i Stockholms stad fram till 2015".

Svaret på uppdraget att minska utsläppen till 3,0 respektive 3,5 ton koldioxidekvivalenter per stockholmare år 2015 redovisas i bilaga 3, rapporten "Minskade utsläpp av växthusgaser i Stockholms stad år 2015".

Miljöförvaltningen har även fått i uppdrag att tillsammans med bostadsbolagen undersöka formerna för hur incitament kan skapas för den enskilde hyresgästen att minska sin energianvändning, vilket redovisas i bilaga 4.

Process

Stockholms bolag och förvaltningar har undersökt möjligheterna att minska utsläppen av växthusgaser samt energieffektivisera i den egna verksamheten. För att underlätta arbetet har Miljöförvaltningen även tillhandahållit handledning samt konsultstöd för inventeringar och åtgärdsförslag. Alla har ombetts att redovisa nuläget avseende energianvändningen, förslag på åtgärder, investeringskostnader och förändrade driftskostnader samt utsläppsreduktioner. De inkomna redovisningarna har sammanställts i rapportens bilaga 5, "Redovisning av inkomna svar från förvaltningar och bolag". Parallellt har förvaltningar, bolag och Miljöförvaltningen under ledning av stadsledningskontoret arbetat fram en ansökan om Klimatinvesteringsmedel. Denna ansökan har sedan i en egen process beslutats av Kommunstyrelsen och inlämnats till Naturvårdsverket.

Utifrån inkomna redovisningar ger Miljöförvaltningen förslag på åtgärder och investeringar för att åstadkomma energieffektiviseringar i stadens egna verksamheter. Miljöförvaltningen har utifrån bolagens och förvaltningarnas redovisningar uppskattat stadens potential för att energieffektivisera och minska utsläppen av växthusgaser, se bilaga 3, kapitel 6.

Bland de åtgärdsförslag som inkommit från förvaltningar och bolag har åtgärder identifierats som kan skalas upp för att omfatta alla bolag och förvaltningar. Resultaten redovisas i åtgärds paket i bilaga 3, kapitel 4. Åtgärds paketen bygger till viss del på inkomna redovisningar från förvaltningar och bolag och i övrigt på material som Miljöförvaltningen tagit fram. Där oklarheter föreligger eller uppgifter fattas i redovisningarna har Miljöförvaltningen gjort antaganden och uppskattningar. Alla antaganden och andra beräkningsförutsättningar återfinns på www.stockholm.se/vaxthuseffekten under "Energieffektivisering och minskade utsläpp av växthusgaser till år 2015".

Parallellt med inventeringarna har KTH haft i uppdrag att ta fram ett referensscenario över växthusgasutsläppen i Stockholms stad fram till 2015. Scenariot ger en uppskattning över hur stora utsläppen kommer att vara 2015 och därmed en uppskattning om hur stora utsläppsminskningar som måste till för att nå nivåerna 3,5 alternativt 3,0 ton koldioxidekvivalenter per person år 2015. Referensscenariot redovisas i bilaga 2 och sammanfattas i bilaga 3, kapitel 3.

Miljöförvaltningen har samtidigt undersökt vad som krävs för att reducera växthusgasutsläppen i kommunen i stort till 2015. Åtgärderna redovisas i bilaga 3, kapitel 5 och är valda utifrån vilka åtgärder som kan anses mest kostnadseffektiva.

Systemgränser

Systemgränserna för beräkning av växthusgasutsläpp är desamma som tidigare i Stockholms handlingsprogram mot växthusgaser. Utsläppen omfattar fossil koldioxid (CO_2), fossil metan (CH_4) och lustgas (NO_2) från energianvändningen för uppvärmning, el och transporter i Stockholms stad. Eftersom metan och lustgas har en starkare växthuseffekt, räknas utsläppen om till koldioxidekvivalenter (CO_2e). Utsläppen är beräknade på bränslets hela livscykel, dvs. inklusive utsläpp av ovanstående växthusgaser vid produktion och distribution. Den geografiska gränsen utgörs av Stockholm stads kommungräns. Det innebär att utsläppen från stockholmarnas långväga resor med bil, tåg, flyg och färja utanför kommungränsen ingår inte. Däremot ingår exempelvis allt vägtrafikarbete inom kommungränsen oavsett vem som utför trafikarbetet. Utsläpp av växthusgaser från annat än förbränning redovisas inte, exempelvis freoner i köldmedia och byggavfall eller lustgas inom sjukvården. Inte heller utsläpp som blir följden av produktionen och distributionen av varor och livsmedel som görs utanför kommungränsen, i Sverige eller i världen, men som konsumeras i Stockholm.

Förvaltningens synpunkter

Energieffektivisering i stadens förvaltningar och bolag

Det framgår av det inkomna materialet att rådigheten att energieffektivisera har i första hand stadens bolag och förvaltningar som äger fastigheter. De har dock inte alltid incitament för att genomföra de investeringar som krävs. Den största potentialen ligger i tekniska lösningar i byggnadsbeståndet. Ambitionen bedöms överlag som hög för alla verksamheter som betalar för energin. Samtidigt som rådigheten kan vara mycket låg för förvaltningar som inte äger fastigheter. Ambitionen bedöms även vara hög vad gäller energieffektivisering av transporter. Där utgör dock de personliga ekonomiska och komfortabla fördelarna med egen bil i tjänsten vissa hinder. Förutsättningarna för en förändring är att stadens tjänstemän och beslutsfattare är beredda att tänka nytt. Det krävs även att det blir lättare att göra bra miljöval vid resor både inom staden och långväga resor.

3,5 eller 3,0 ton växthusgaser per stockholmare år 2015?

Med pågående utveckling i Stockholm och två nya biokraftvärmeverk som förväntas vara i bruk 2011 kan vi på goda grunder anta att utsläppen kommer att vara runt 3,1 CO₂e/person år 2015). Detta förutsätter att dagens beslutade understödjande åtgärder och styrmedel av staden liksom på nationell nivå kvarstår och fortsätter. För att minska utsläppen till 3,0 ton CO₂e per person krävs en reduktion på ytterligare 100 tusen ton CO₂e. Genom att referensscenariot är en bedömning om framtida utveckling, bör staden väga in att det föreligger en osäkerhet i bedömningen och verka för åtgärder som tillsammans åstadkommer minskningar med mer än 200 tusen ton.

Det finns en stor potential att energieffektivisera och minska utsläppen av växthusgaser i Stockholm. I rapporten redovisas främst de mest kostnadseffektiva och mest realistiska förslagen för att nå målnivå 3,0 ton CO₂e per person år 2015. Sammantaget föreslås 23 åtgärds paket med åtgärder för Stockholm i stort som minskar utsläppen med 127 tusen ton CO₂e, och för stadens förvaltningar och bolag med 91 tusen ton CO₂e. I stadens egen verksamhet är det avtal om miljömärkt el (55 tusen ton), energieffektivisering i stadens fastighetsbestånd (31 tusen ton), samt avveckling av kvarvarande egna pannor för uppvärmning med olja och stadsgas (23 tusen ton) som ger störst CO₂e-reduktion. Effektivare tjänsteresor och 100 % miljöbilar ger cirka 4 tusen ton. I Stockholm, utanför stadens organisation, är det främst effektivisering av värme och el i lokaler och industri (45 tusen ton), effektivare resor och transporter (38 tusen ton), förnybart i transporter (25 tusen ton) och upphandlingskrav för arbetsmaskiner (20 tusen ton) som ger CO₂e reduktion.

Åtgärderna har valts i enlighet med uppdraget, beräknad eller bedömd kostnadseffektivitet eller lönsamhet. Det innebär att de föreslagna åtgärderna eller åtgärds paketet i huvudsak är nettolistor. Det finns alltså fler möjliga åtgärder. Det kräver dock inte sällan investeringar som med nuvarande mått mätt kan vara svåra att få ekonomiskt lönsamma. Det finns därför anledning att överväga hur sådana investeringar skall finansieras. Det är dock en fråga som i första hand ankommer på Kommunstyrelsen.

Strategi

För att minska utsläppen utöver nivån i referensscenariot, krävs åtgärder inom alla sektorer. Främst behöver dock arbetet med att minska utsläppen från transportsektorn intensifieras tillsammans med arbetet att minska elanvändningen. Dessutom är det främst inom transportsektorn och inom el-sektorn som potentialen att minska utsläppen efter 2015 ligger.

Åtgärder inom transportsektorn är erfarenhetsmässigt svårare att åstadkomma, särskilt då det handlar om energieffektiviseringar som bygger på förändringar av enskildas, företags och myndigheters transportanvändning. Detta är ett eftersatt område från stadens sida och i samhället i stort. Uppskattningsvis finns det lika stor potential inom det området som inom förnybara bränslen där staden har en lång tradition av att främja utvecklingen. Det behövs beslut och det behövs strukturförändringar för att lösgöra den potential som finns.

Strukturella åtgärder för att minska utsläppen inom el- och transportsektorn bedöms bli svårare att genomföra ju senare de startar.

Åtgärderna är kostnadseffektiva och rådigheten är stor. Trots detta finns det risk för att de inte genomförs om inte staden tar vissa initiativ. För att fullt ut realisera de presenterade potentialerna krävs det att:

- Staden har tydliga krav på klimat- och energimål, åtaganden vad gäller genomförande av åtgärder samt uppföljning av mål och åtgärder. Kraven bör gälla alla stadens bolag och förvaltningar och vara anpassade till respektive verksamhet.
- Varje enhet i staden tar ansvar för att genomföra åtgärder för att minska utsläppen av växthusgaserna samt minska energianvändningen.
- Stadens förvaltningar arbetar dels med den egna energi- och transportanvändningen och dels med energieffektivisering och minskad klimatpåverkan inom sina respektive ansvarsområden.
- Staden upprätthåller och skärper befintliga incitament, samt utvecklar nya, exempelvis ekonomiska styrmedel för miljöfordon i Stockholm i stort.
- Staden skapar incitament där det behövs för att driva på utveckling inom fastigheter där staden hyr ut till egen verksamhet, t.ex. för energieffektivisering i skolbyggnader.
- Staden använder sig av befintliga möjligheter inom upphandling för att öka energieffektivisering i byggnader, arbetsmaskiner och transporter samt för att minska transportarbete.
- Staden använder sig av beprövade verktyg som energitjänster (se rapporten kapitel 4, Energy Performance Contracting, EPC) för att öka takten och omfattningen på energieffektiviseringsarbetet inom respektive fastighetsägande bolag och förvaltning.
- Staden avsätter resurser för att realisera de åtgärder som inte är budgeterade.
- Staden agerar på bred front, d.v.s. med alla delar av organisationen och inom alla sektorer d.v.s. värme, el och transporter, och samverkar med andra aktörer utanför stadens egen organisation. Samarbetet regionalt blir allt viktigare framöver.
- Staden i första hand, både inom transport-sektorn och el/uppvärmnings-sektorn, arbetar för att minska energianvändningen och energieffektivisera samt i andra hand konverterar till förnybara bränslen.

För att uppnå Stockholms stads långsiktiga mål, att bli fossilbränslefritt till år 2050, måste staden skärpa och utveckla sin strategi för minskade växthusgasutsläpp och ta sikte på kärnan i målet, att avveckla den fossila bränsleanvändningen. Men för att nå det målet bör den totala energianvändningen och trafikarbetet per person (mätt i Wh och fordonskm) inte öka och på sikt minska. Särskilt viktigt är att energieffektivisera inom transportsektorn så att de förnybara drivmedlen räcker.

Incitament för hyresgäster

Den enskilde bostadshyresgästens ekonomiska incitament att minska energianvändningen för värme och varmvatten är idag begränsad. I rapportens bilaga 2 "Incitament för hyresgäster" föreslås två olika lösningar, enbart varmvattenmätning eller värme- och varmvattenmätning.

Rapporten visar att det krävs utredning för att studera förutsättningarna för ett storskaligt införande. Vidare behövs principer och regler som klargör t.ex. hur mycket varmvatten som ingår i hyran, informationskrav och debiteringsintervall, behov av rättvisekorrigeringar samt integritets- och legala aspekter. En "generell" princip för att omsätta måtvärden i kostnader för hyresgäster och hyresvärdar behövs även. Det krävs vidare ett avtal som beaktar alla dessa punkter samt ser till att båda parter har ett incitament att spara energi - en branschstandard som möjliggör en överenskommelse på central nivå med Hyresgästföreningen, för att inte parterna skall behöva förhandla om varje byggnad.

Sammanfattande slutsatser

Med pågående utveckling i Stockholm kan vi på goda grunder anta att utsläppen kommer ligga under 3,5 ton CO₂e /person år 2015. Miljöprogrammets mål för 2011 om 3,6 ton CO₂e /person klaras också. Utmaningen ligger i att minska utsläppen till 3,0 ton CO₂e per person, varvid det krävs en reduktion på ytterligare 200 tusen ton CO₂e. Åtgärder behöver genomföras inom såväl trafik, elanvändning som uppvärmning. Det finns rimliga och kostnadseffektiva åtgärder för att klara minskningen, förutsatt att ett fortsatt systematiskt och kraftfullt arbete sker från stadens sida. Förvaltningen föreslår därför att staden sätter målet för år 2015 till 3,0 ton CO₂e per stockholmare.

Genom denna redovisning har Miljöförvaltningen fullgjort förvaltningsuppdraget som gavs 2007-03-22. Den är baserad på information från förvaltningar och bolag samt på nationella studier. Där uppgifter saknats om förhållanden inom staden har Miljöförvaltningen gjort egna antaganden. Miljöförvaltningens uppgift är att vara ett stöd för övriga förvaltningar och bolag. Men det skall understrykas, att det respektive nämnd och bolag som ansvarar för att man i den egna verksamheten bidrar maximalt till att det av Kommunfullmäktige fastställda klimatmålet uppnås.

Stockholms stad har sedan 1996 arbetat aktivt och målstyrt för att minska utsläppen av växthusgaser. Programarbetet har samordnas av Miljö- och hälsoskyddsnämnden på uppdrag av kommunfullmäktige. Programarbetet har varit uppdelat på fyra arbetsområden för samordning och stöd:

- Strategiarbete, uppföljning och utveckling
- Åtgärder för att minska utsläppen
- Finansiering för genomförande av åtgärder
- Kommunicera stadens klimatarbete och klimatfrågan

Att på det sättet ha ett strategiskt arbete är själva grunden för att nå det långsiktiga målet, och dess etappmål. Växthusgasprogrammet har varit den ram som gett enskilda åtgärder och kommunikationsinsatser tyngd genom att bilda en trovärdig helhet. Det har också möjliggjort att staden har varit framgångsrik vid ansökningar om externa medel, exempelvis Klimatinvesteringsprogram. Uppföljningen har varit en fördjupning och beskrivning av informationen i Miljöbarometern.

Stadens klimatarbete framöver ger bolag och förvaltningar en tydligare roll i stadens energieffektiviserings- och klimatarbete. Förvaltningens arbete med att kommunicera stadens klimatarbete kan framöver utvecklas till att än tydligare, och i samarbete med bolag och förvaltningar, lyfta fram det arbete som stadens samtliga förvaltningar och bolag gör.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har beviljats klimp-bidrag från Naturvårdsverket i maj 2007 med högst 4 800 000 kronor för projektet "Klimatneutrala Stockholmare" som skall avse folkbildning och information om i första hand klimpprogrammets åtgärder. Bidraget erhålls under förutsättning att staden motfinansierar projektet med minst 50 %.

Mot bakgrund av vikten att stadens klimatarbete följs upp och kommuniceras både lokalt, nationellt och internationellt, föreslår förvaltningen att Kommunfullmäktige Miljö- och hälsoskyddsnämnden i uppdrag att ansvara för informationen om klimatarbetet i staden.

Klimatfrågan är av en vår tids största och mest betydelsefulla politiska frågor.

Förvaltningen anser därför att det är rimligt att Kommunfullmäktige ges en årlig rapport om hur klimatarbetet fortskrider. Miljö och hälsoskyddsnämnde föreslås få ansvaret för att utarbeta .

Slut

Bilagor

Bilaga 1	Uppdraget om energieffektivisering från Miljöborgarrådet
Bilaga 2	Referensscenario för utsläpp av växthusgaser i Stockholms stad fram till 2015, rapportens bilaga 1
Bilaga 3	Rapport: Minskade utsläpp av växthusgaser i Stockholms stad år 2015
Bilaga 4	Incitament för hyresgäster att minska sin energianvändning, rapportens bilaga 2
Bilaga 5	Redovisning av inkomna svar från förvaltningar och bolag, rapportens bilaga 3
Bilaga 6	Förslag på remisslista

FÖRVALTNINGSUPPDRAG

MILJÖ- OCH FASTIGHETSROTELN

STOCKHOLMS MILJÖ-
OCH HÄLSOSKYDDSNÄMND

2007 -03- 22

Dnr 2007:002334: 213

Uppdrag att undersöka förutsättningarna att ytterligare reducera koldioxidutsläppen i Stockholms stad.

Bakgrund

Det andra handlingsprogrammet mot växthusgaser har löpt ut och avrapporterats på dagens nämndsammanträde. Av denna redovisning framgår att staden uppnått målet med att minska utsläppen koldioxidekvivalenter till 4 ton per invånare. Denna minskning har till stora delar gjorts möjlig till följd av den utveckling fjärrvärmen fått och att denna i sin tur produceras med en stor andel förnyelsebart bränsle. En annan viktig faktor är kollektivtrafiken i innerstaden, SL:s bussar drivs här helt på etanol med undantag för ett tiotal som går på biogas.

Problembild

Fyra ton per invånare är en reduktion som står sig väl mot de genomsnittliga sex ton Sverige släpper ut per invånare och år. Stockholm har emellertid särskilt gynnsamma förutsättningar i egenskap av en storstad. Många människor som bor på en relativt liten yta kan utnyttja stordriftsfördelar i form av fjärrvärme och kollektivtrafik. Därför är det viktigt att staden flyttar fram positionerna ytterligare ett steg.

Minskade växthusgasutsläpp och en minskad energianvändning står i direkt relation till varandra. Staden ensam har en elnota på 2-3 miljarder årligen. Energicentrum har efter en översiktlig kartläggning gjort bedömningen att elförbrukningen med relativt enkla investeringar och åtgärder bör kunna minskas 10-15 procent.

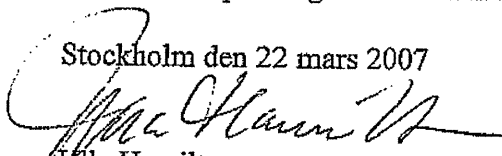
Staden och dess verksamheter står emellertid endast för en mindre del av de totala utsläppen. Detta betyder inte att staden inte bör föregå med gott exempel. Stadens alla förvaltningar och verksamheter bör istället uppdras att undersöka hur de åstadkomma energieffektiviseringar och därmed bidra till att reducera växthusgasutsläppen.

Uppdraget till Miljöförvaltningen

Jag ger därför mot bakgrund av detta förvaltningen i uppdrag att:

- undersöka vad det skulle krävas för att reducera koldioxidutsläppen till 3 respektive 3,5 ton per invånare i kommunen till 2015
- ge förslag på kostnadseffektiva åtgärder för att åstadkomma detta.
- I samverkan med stadens alla förvaltningar och bolag ge förslag på åtgärder och investeringar för att åstadkomma energieffektiviseringar i den egna verksamheten och sedan rapportera detta till Miljöförvaltningen för sammanställning.
- tillsammans med bostadsbolagen undersöka formerna för hur incitament kan skapas för den enskilde hyresgästen att minska sin energiförbrukning.
- Återkomma till nämnden i september med ett ärende som redovisar möjligheter och konsekvenser av att nå målet 3,0 respektive 3,5 ton utsläpp koldioxidekvivalenter per person i Stockholm, samt att ange potentiella externa finansieringar för detta exempelvis genom KLIMP.

Stockholm den 22 mars 2007

Ulla Hamilton,

Miljö- och fastighetsborgarråd (m)

Förslag på remisslista

Remissen ställs till:

Stadens nämnder och bolagsstyrelser

Kommunstyrelsen

Bromma Stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantör Stadsdelsnämnd

Farsta Stadsdelsförvaltning

Hägersten-Liljeholmen Stadsdelsnämnd

Hässelby-Vällingby Stadsdelsnämnd

Kungsholmen Stadsdelsnämnd

Norrmalm Stadsdelsnämnd

Rinkeby-Kista Stadsdelsnämnd

Skarpnäck Stadsdelsnämnd

Skärholmen Stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta Stadsdelsnämnd

Södermalm Stadsdelsnämnd

Älvsjö Stadsdelsnämnd

Östermalm Stadsdelsnämnd

Brand- och räddningsnämnden

Exploateringsnämnden

Fastighetsnämnden

Idrottsnämnden

Kulturnämnden

Kyrkogårdsnämnden

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Socialtjänstnämnden

Stadsbyggnadsnämnden

Trafik- och renhållningsnämnden

Utbildningsnämnden

Valnämnden

Äldrenämnden

Överfömyndarnämnden

Bolag i koncernen Stockholms

Stadshus AB

AB Familjebostäder

AB Stockholmshem

AB Stokab

CentrumKompaniet i Stockholm AB

Micasa Fastigheter i Stockholm AB

S:t Erik Försäkrings AB

S:t Erik Markutveckling AB

Skolfastigheter i Stockholm AB

Stockholm Business Region AB

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Stockholm Parkering

Stockholm Vatten AB

Stockholms Hamn AB

Stockholms stads bostadsförmedling AB

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadsteater AB

Svenska bostäder AB

Intressebolag

Fortum Värme AB samägt med
Stockholms stad

Övriga remissinstanser

Stockholms Läns Landsting

Stor-Stockholms Lokaltrafik (SL) AB

Locum AB

Regionplane- och trafikkontoret

Vägverket region Stockholm

Banverket region Stockholm

Kommunförbundet Stockholms län
Länsstyrelsen i Stockholms län
Energimyndigheten
Naturvårdsverket
Svenska Kommunförbundet
KTH
Hyresgästföreningen i Stor-Stockholm
Stockholms Fastighetsägarförening
Riksbyggen
HSB i Stockholm
Sveriges Bostadsrättsföreningars
Centralorganisation (SBC)
Stockholms Kooperativa
Bostadsförening (SKB)
Naturskyddsföreningen
Göteborgs stad
Malmö kommun
Nätverket Klimatkommunerna
Näringslivets Nätverk för Transporter
och Miljö
Nätverket Business Leaders' Initiativ on
Climate Change